

Lukáš Valášek

Ondřej Kundra

Separatistické drony na Ukrajině mají motory z Česka. Dodala je česká firma tří Rusů

Безпілотники сепаратистів в Україні мають двигуни з Чехії.

Поставила їх чеська компанія з трьох росіян

З'ясувалося, що проросійські сепаратисти на сході України використовують безпілотники для точного бомбардування українських позицій в боях за Луганську та Донецьку області оснащені двигунами з Чехії. Про це свідчить пошук Conflict Armament Research (британська слідча організація, яка відстежує постачання озброєнь, боєприпасів та пов'язаної з ними військової техніки до постраждалих від конфлікту районів), який за підтримки ЄС досліджує фрагменти військового матеріалу з полів битв. Двигуни до сепаратистів надходили від карловарської компанії, якою керувала людина, близька до силовиків режиму президента Росії В. Путіна. Також від Пардубицької компанії, яка виробляє двигуни для авіамоделей. Дрон номер 2166, яким користуються проросійські сепаратисти, має двигун, поставлений чеською компанією.

<https://zpravy.aktualne.cz/domaci/ruske-drony-na-ukrajine-mely-nemecky-motor-koupila-je-firma/r~ede5307a407611eca7d3ac1f6b220ee8/>

Proruští separatisté na východní Ukrajině řídí pomocí dronů bombardování vládních vojáků. Armádní stroje pohánějí i motory pocházející z Česka. V jednom ze strojů například experti našli německý pohon. Předtím ho koupila karlovarská firma řízená Rusem napojeným na bezpečnostní složky Kremle. Jiný z motorů vyrobila přímo česká modelářská firma. Zkoumá to organizace monitorující zbrojní obchody.

Více než 13 tisíc obětí si od roku 2014 vyžádala podle mezinárodních odhadů válka na Ukrajině. Na jedné straně stojí vláda v Kyjevě, na druhé separatisté z východu země, podporovaní režimem ruského prezidenta Vladimira Putina. V nepřehledném terénu protkaném zákopy se z konfliktu postupně stala i válka dronů. Bezpilotní letadla používají separatisté k přesnému cílení bombardování ukrajinských pozic.

Kreml vojenskou podporu separatistických sil odmítá, důkazy ji ale potvrzují. Podle mezinárodního vyšetřování doputoval například z Ruska na území vzbouřenců protiletadlový systém Buk, který patřil 53. brigádě ruské protivzdušné obrany v Kursku. V roce 2014 sestřelil civilní letadlo malajsijských aerolinek na lince MH17 z Amsterdamu do Kuala Lumpur. Tři stovky lidí přitom zahynuly.

A zatímco Rusko označují představitelé Severoatlantické aliance za hrozbu, Ukrajina naopak o členství v alianci posledních 20 let usiluje. O přístupový plán požádala už v roce 2008, Rusko ale proti sbližování Kyjeva s NATO dlouhodobě vystupuje.

Nyní se ukazuje, že drony, kterými separatisté v bojích o Luhanskou a Doněckou oblast zaměřují ukrajinské síly, pohánějí také motory z Česka. Dokládá to pátrání organizace Conflict Armament Research (CAR), která za podpory Evropské unie zkoumá zlomky válečného materiálu z bojišť. Motory k separatistům doputovaly od karlovarské firmy vedené mužem, který měl blízko k bezpečnostním složkám Putina režimu. Ale také od pardubické společnosti vyrábějící motory do modelů letadel.

Kdo sestavil dron 2166?

Experti CAR mimo jiné prozkoumali bezpilotní prostředek, který Ukrajinci ukořistili v roce 2017 u přístavního města Mariupol na břehu Azovského moře. Dron s dvoumetrovým rozpětím křídel a kamerami obsahoval motor německé firmy 3W-Modellmotoren Weinhold, která je normálně prodává modelářům.

Tentokrát ale součástka s uvedeným sériovým číslem putovala v říjnu 2013 české firmě pojmenované World Logistic Group. Expertům to sdělil přímo výrobce. Následně pak sloužila v dronu separatistů označeném jako 2166, který mohl provádět průzkum nebo koordinovat útoky na ukrajinské vojáky.

World Logistic Group vznikla jako společnost s ručením omezeným v roce 2008 v Karlových Varech. Založili ji dva obyvatelé Moskvy, Petr Faridze a Maxim Trukhanov, a stali se jejími spoluvlastníky. Ke karlovarskému právníkovi Romanu Šlechtovi ale dorazil jen Faridze, v dalších letech se jím na valných hromadách nechali zastupovat oba. Firmu vlastnili do roku 2018, kdy ji nechali zlikvidovat. Sídila v karlovarské vile, která do letoška patřila Faridzemu.

Jednatelům příslušník ruské bezpečnosti

Ani jednoho z mužů se redakcím Aktuálně.cz a Respektu kontaktovat nepodařilo. Žena z kanceláře právníka Šlechty v pondělí slíbila, že se její spolupracovník ozve, ale je v zahraničí. Do vydání textu nereagoval.

V době, kdy minimálně jeden motor putoval přes Karlovy Vary pruským separatistům, měla firma ještě třetího jednatele, Leonida Varlamova. Ten podle ruských databází seděl zároveň ve vedení veřejné bezpečnosti Moskevské oblasti a ve vedení ruské federální vězeňské služby. Tedy organizací přímo napojených na bezpečnostní složky kremelského režimu.

Expertům, kteří drony zkoumali, ale Varlamov tvrdil, že dva měsíce poté, co se v létě 2012 nechal zapsat jako ředitel World Logistic Group, mu české úřady zamítly pracovní vízum. Z firmy se proto nechal zase vymazat. Český obchodní rejstřík ale uvádí, že se to stalo až o dva roky později, v létě 2014. Tedy v roce, kdy Evropská unie uvalila na vývoz do Ruska sankce, právě kvůli podpoře východoukrajinských separatistů. Varlamov tvrdí, že karlovarskou firmu nikdy neřídil a v Česku byl jen jednou, když se nechával zapsat jako její ředitel.

Obcházení mezinárodních sankcí proti Rusku

Povolení k vývozu motorů pro vojenské drony by firma potřebovala od českého ministerstva zahraničních věcí. To ale žádost z Karlových Varů nikdy nedostalo. "Ministerstvo neposuzovalo žádost o vydání povolení ani o udělení licence pro vývoz vojenského materiálu mimo území Evropské unie, ve které by jako žadatel figurovala tato společnost," sdělila mluvčí Eva Davidová redakcím Aktuálně.cz a Respektu.

Česká firma vlastněná Rusy tak mohla porušit evropské sankce. Unie je začala zavádět od března 2014, kdy proruští separatisté podporovaní ruskými ozbrojenými silami převzali kontrolu do té doby ukrajinského Krymu. Sankce zakazují vyvázet do Ruska jakékoli zboží, které může být vojensky využito. Kdy přesně motory z Česka na místo doputovaly, není jasné.

Expert z Conflict Armament Research upozorňuje, že evropské technologie se navzdory embargu stávají součástí ruských vojenských dronů kvůli mezerám v opatřeních. Výrobci dronů, které separatisté využívají na východní Ukrajině, nahrávají neprůhledné vývozní podmínky komponent takzvaného dvojího užití. Tedy součástek, které se dají použít k civilním i k vojenským účelům.

Výrobce má povinnost prodeji zamezit, pokud existuje podezření, že by produkty mohly posloužit vojákům. Technika tak na místo bojů putuje přes prostředníky, jakým mohla být právě karlovarská firma, konečný uživatel tak na počátku transakce není známý.

Ze součástek západních firem je poskládáno více separatistických dronů, které měli odborníci při tříletém zkoumání příležitost analyzovat. Jejich výrobci v několika případech potvrdili, že je původně dodali do Ruska.

Podobný dron prováděl špionáž přímo na území EU

Dohledat přesný původ komponent je pro experty problematické. Často mají seškrábaná sériová čísla či nesou falešná označení. V případě dronu 2166 s českým motorem ukazuje na Rusko i nález téměř stejného stroje, který před dvěma lety ohlásily bezpečnostní složky Litvy. Tedy země, která je častým cílem ruských vlivových operací.

Neznámé složky ho použily ke špionáži přímo uvnitř hranic Evropské unie. Do litevského vzdušného prostoru vstoupil v roce 2016 blízko hranic s Lotyšskem a Běloruskem, letěl do Polska a následně spadl na území Litvy.

Tamní bezpečnostní složky ve své zprávě z roku 2019 píší, že zařízení výrobce poskládal ze součástek z několika zemí. Mělo ale ruský software a bylo velmi podobné dronům, které používají ruské výzvědné a bezpečnostní složky. Od modelu nalezeného na Ukrajině se lišilo jedinou součástkou. Její britský výrobce uvádí, že nejspíše putovala ruské firmě Radiant Group, která má vládní zákazníky.

Motor pro další dron vyrobila pardubická firma

Ukrajinci ukořistí jen malou část dronů, které separatisté používají. Pohon s českým původem ale experti zjistili i u dalšího stroje. V listopadu 2018 ho kyjevské vládní síly zajistily poblíž obce Chermaluk v Doněcké oblasti, šlo o dron typu Granat 2. Ty vyrábí ruská firma Izhmash Unmanned Systems, od níž je nakupuje i ruská armáda.

Odborníci z CAR v dronu našli český motor od pardubické firmy Model Motors. Výrobce tvrdí, že v Rusku obchodní zástupce vůbec nemá.

"Jak se náš motor dostal do dronu na Ukrajině, nemáme tušení. Hledal bych za tím modeláře zaměstnaného u výrobce toho zařízení. Na Ukrajině ani v Rusku dealery nemáme. Motor použitý v onom dronu je navíc sedm či osm let nevyroběná verze," reagoval pro Aktuálně.cz a Respekt majitel firmy Aleš Pelikán.